
Overlegen

DEBATT

HANS HØEGH

hans.hoegh@student.uib.no

Hans Høegh er medisinstudent ved Universitetet i Bergen.

Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

De medisinske fakultetene og deres representanter fremmer holdninger som underbevisst opphøyer seg selv og sitt yrke. Er overlegen passé?

Den eldre overlegen trer langsomt frem foran forsamlingen av unge, lovende medisinstudenter. Stilen har han brukt år på å perfektionere: noen grålige drag i håret, dresskjorte under frakken og brillene langt nede på nesen. Han spaserer frem og tilbake med et lurt smil om munnen mens han, med den største selvfølgelighet, forteller om fagfeltet han har brukt 30 år på å mestre. Når han tar seg en kort pause, fylles stillheten av en kakofoni av febrilsk tasting. Ingen har lyst til å gå glipp av et ord han sier. Mens studentene venter på at han skal fortsette, ser jeg rundt på mine medstudenter. Rad på rad med de som hele livet har vært vant til å være best. Jeg håper de tenker det samme som meg, at selv om overlegen uten tvil er svært kunnskapsrik, er hans fremtoning litt passé. Fordi bak all kunnskapen, bak de sporadiske humoristiske innslagene, ligger et skjult budskap. Han forteller, uten at det er nødvendig å si det, at vi studenter kommer til å måtte slite lenge før vi oppnår posisjonen hans. Det skal tross alt ikke være lett å bli overlegen.

«Han forteller, uten at det er nødvendig å si det, at vi studenter kommer til å måtte slite lenge før vi oppnår posisjonen hans. Det skal tross alt ikke være lett å bli overlegen»

Kanskje er dette en bevisst strategi fra overlegen, hvis mål er å få studentene til å se alvoret i å begi seg ut på et utdanningsløp som medfører både prestisje og ansvar. Et budskap som er med på å åpne studentenes øyne for et mål som ligger langt der fremme. Han bygger opp under studentenes drøm om en gang å

kunne respondere på fortvilte rop om hjelp ved å bane vei gjennom en lamslått folkemasse og rope: «Slipp meg frem, jeg er lege!». Overlegens skjulte måte å forherlige veien til legeyrket som et prosjekt fylt av overarbeid og streben etter perfektjon, er inngrodd i de medisinske fakultetene. En ukultur som er bygget opp og holdes vedlike av undervisere, og som bidrar til både usunne idealer og unødvendig stress for studenter.

Jaget

Overlegens holdninger er ikke nødvendigvis så lette å karakterisere, ettersom de representerer en væremåte som passivt overføres mellom generasjoner av leger. Det skjulte budskapet i undervisningen er derfor vel så urovekkende som de eksplisitte fremvisningene av et dårlig miljø. Ukulturen synes ikke bare i svulstige taler fra professorer eller medstudenter som bruker studievalget sitt som sjekketriks. Det gjelder også måten studentene snakker til hverandre på, om hvor mye de leser, alle pasientene de har behandlet eller jobber de skal søke på. Dette er manifestasjoner av et miljø som allerede fra studietiden presser studentene til å føle at de må være perfekte. Febrilske, dårlig maskerte forsøk på å fremstå som kompetente på alle områder.

I et krevende studieløp der alle i utgangspunktet er like flinke, er det naturlig å prøve å overbevise både seg selv og sine medstudenter om at man har et fortrinn. Problemet kan ligge i det feilaktige etablerte bildet av legen som et supermenneske som får til alt, en stille erkjent løgn som opprettholdes ved at studentene tenker at alle andre er perfekte. For å unngå å virke svake, ender de opp med å legge press på hverandre. Kanskje jaget etter å fremstå som kompetent er et forsøk på å dekke over gapet mellom hvordan man ser på seg selv og hvem man blir fortalt at man skal være.

«Kanskje jaget etter å fremstå som kompetent er et forsøk på å dekke over gapet mellom hvordan man ser på seg selv og hvem man blir fortalt at man skal være»

Opplevelsen av å for første gang ikke være den flinkeste, kan skape tvil om egne evner. Settes dette sammen med stort arbeidspress, høye forventninger og et miljø der målet – legeyrket – blir helliggjort, blir studentene tvunget til bortforklaringer. Spesielt når idealer om den velfungerende legen ikke er forenelig med den underlegne og uvitende karakteren studenten kan føle seg som. Å overvinne dissonansen ved å fortelle seg selv at medisinstudiet *skal* være vanskelig, holder selvbildet intakt.

Den perfekte legen

Man kan likevel ikke se bort ifra at leger har en spesiell rolle i samfunnet, noe som gjenspeiles i fremtoningen til den eldre overlegen. Kulturen som er beskrevet, bidrar uheldigvis i så måte til å skape en enda større distanse

mellom den «perfekte» legen og den underlegne pasienten. Det er viktig at studenter er bevisste på denne kulturen og senker forventningene til seg selv og sine medstudenter. Da vil det bli lettere for fremtidige leger å kommunisere, relatere seg til og få tillit hos alle typer mennesker.

Spørsmålet blir i grunnen hvilken type leger fakultetene ønsker å utdanne, og det er i kulturen som dyrkes på medisinstudiet denne modningsprosessen starter. Idealet om den perfekte legen, som underbevisst fremmes av undervisere er utdatert og bidrar til unødvendig press på studiet. Studenter er avhengige av gode rollemodeller som kan være med på å skape en kulturendring bort fra den *perfekte* legen.

Publisert: 11. desember 2024. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.24.0597

Mottatt 12.11.2024, godkjent 2.12.2024.

Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 27. mars 2026.